

ВИНИКНЕННЯ ТА ЗМІСТ ДЕМОКРАТІЇ

Проблема демократії та її роль в суспільно-політичному житті є однією з центральних у політології. Ще з античних часів політична думка розглядала демократію, як органічну ознаку цивілізованості суспільства. Демократичні форми організації сягають коренями в глибоке минуле, ще в родовий устрій, вони виникли з появою людини. Через родові форми демократії пройшли майже всі народи. Деякі вчені-етнографи вважають, що демократія – один з найважливіших факторів антропогенезу, появи роду людського. Як свідчать етнографічні дослідження, недемократичні форми організації, які були засновані на суровій ієрархії і підкоренні, за зразком мурашника чи бджолиного рою, заводили наших пращурів у безвихідь. Традиції первісної демократії зробили великий вплив на появу перших класичних демократичних держав в Древній Греції і Риму. У працях мислителів Стародавньої Греції ми вперше зустрічаємо поняття «демократія». Характерною рисою демократії є її еволюція. Так кожному історичному типові держави, кожній суспільно-економічній формації відповідала своя форма демократії. Так, в рабовласницькій демократії раби автоматично виключалися з усієї системи громадських відносин. Тільки вільні громадяни користувалися правом обирати державних чиновників, брати участь у народних зборах, володіти майном і т. д. За феодалізму, елементи демократії почали зароджуватися у формі представницьких установ, що обмежували абсолютну владу монархів. Величезний прогрес у розвитку демократії започаткували, утвердження капіталізму й перемога буржуазних революцій в Англії, Франції, інших країнах. Завдяки ліквідації кріпацтва і скасуванню феодальних привілеїв сформувався цілий комплекс демократичних інститутів і процедур, більшість з яких використовується і нині. Життя розвінчало міф про «соціалістичну демократію», яка нібито була вищим типом демократичного устрою суспільства. За часів «тоталітарного соціалізму» сталось не розширення і збагачення змісту демократії, а навпаки – різке його збіднення, звуження і згорання. Демократизм суспільства був фальшивим і декоративним, хоч пропаганда й нав'язувала значній частині населення ілюзію народовладдя. Розпочатий у роки хрущовської «відлиги» процес демократизації суспільного життя був спершу загальмований, а потім і взагалі згорнутий. Дуже непослідовно проводився курс на демократизацію і в перебудовний період. Значною мірою труднощі переходу до демократичних

форм організації нашого суспільства зумовлені дією тоталітарних і авторитарних традицій.

Існує багато підходів до тлумачення поняття «демократія». Перше, і головне значення, пов'язане з етимологією, походженням цього терміну. «Демократія» перекладається з давньогрецької як «народовладдя», або використовуючи розшифровку цього визначення американським президентом Авраамом Лінкольном, «правління народу, вибраного народом і для народу». Похідною від етимологічного поняття демократії є більш широке визначення, як форми будови будь-якої організації, заснованої на рівноправній участі її членів в управлінні і прийнятті в ній рішень за більшістю. Зрозуміла в широкому значенні, демократія може існувати скрізь де є організація, влада і управління. В третьому значенні, демократія розглядається як заснований на відповідній системі цінностей ідеал суспільного устрою і відповідного йому світогляду. До числа складових цього ідеалу цінностей відносяться свобода, рівність, права людини, народний суверенітет та ін. В четвертому значенні, демократія розглядається як соціальний і політичний рух за народовладдя, здійснення демократичних цілей і ідеалів.

Таким чином, поняття демократії як народовладдя є нормативними, оскільки базуються на нормативному підході до цього феномену. Демократія характеризується в цьому випадку як ідеал, заснований на таких цінностях, як свобода, рівність, повага людської гідності, солідарність. В першу чергу тільки своєму ціннісному змісту демократія зобов'язана такою популярністю в сучасному світі. Демократію іноді іронічно визначають як «панування більшої частини суспільства над кращою», при якій процвітає політичний дилетантизм, відбувається засилля посередності. Демократія не гарантує від приходу до влади людей корисливих, з низькою культурою й моральністю, але з витонченим розумом і популістськими прийомами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основи демократії: Навчальний посібник / За заг. ред.. А.Ф. Колодій К., 2004.
2. Піча В. М., Хома Н. М. Політологія: Навчальний посібник. К.- Львів, 2001.
3. Політологія: Підручник / М.І. Панов (керівн. авт. кол.), Л. М. Герасіна, В. С. Журавський та ін. К., 2005.
4. Кіндратець О. Деякі аспекти формування сталої демократії // Політичний менеджмент. 2006. № 6. С. 63 – 73.
5. Пазенок В. Демократія і людина. Теорія і українська дійсність. // Політика і час. 2003. № 2. С. 3 – 15.